

ENDÜSTRİYEL KAZALARDA KURUMSAL KRİZ İLETİŞİMİ VE İŞÇİ SAĞLIĞI: LİTERATÜR VE ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ

Serkan Kırıkçı¹

ORCID: 0000-0002-9586-2732

Öz

Bu çalışma, endüstriyel kazalarda kurumsal kriz iletişiminin işçi sağlığını korumadaki hayati rolünü incelemektedir. Durumsal kriz iletişimi teorisi ve sağlık inanç modeli ile kurgulanan çalışma; güvenlik kültürü, sağlık okuryazarlığı ve paydaş etkileşimini, kriz sonuçlarını belirleyen temel faktörler olarak tanımlar. Üç güncel Türkiye vakası (Elmadağ patlaması, Sincan iskele çökmesi, Amasra maden faciası) üzerinden, gecikmiş bilgilendirme, şeffaf olmayan iletişim ve yetersiz güvenlik protokollerinin işçilerin fiziksel/psikolojik zararını nasıl artırdığı ortaya konmuştur. Bulgular, kriz türüne ve işçilerin risk algısına uygun şeffaf/ani tepkinin sağlık etkilerini hafiflettiğini vurgular. Çalışma, kültürel bağlama duyarlı, paydaş katılımlı stratejiler ve güçlü güvenlik altyapısı önermektedir. Sınırlılıklar arasında ikincil veri kullanımı yer alır; gelecek araştırmalar dijital iletişim araçları ve kriz iletişiminin işçi iyileşmesindeki uzun vadeli etkilerini incelemelidir.

Anahtar Kelimeler: Kriz İletişimi, İşçi Sağlığı, Endüstriyel Kazalar, Güvenlik Kültürü

Atıf için: Kırıkçı, S. (2025). Endüstriyel Kazalarda Kurumsal Kriz İletişimi ve İşçi Sağlığı: Literatür ve Örnek Olay İncelemesi. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 39, ss. 145-164.

1 Arş. Gör. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Isparta,
E-Posta: serkankirikci@sdu.edu.tr

Corporate Crisis Communication and Worker Health During Industrial Accidents: Literature and Case Study Review

Abstract

This study analysis examines the critical role of corporate crisis communication in protecting worker health during industrial accidents. Framed by Situational Crisis Communication Theory (SCCT) and the Health Belief Model, the study identifies safety culture, health literacy, and stakeholder engagement as pivotal factors influencing crisis outcomes. Through three recent Turkish industrial accidents (Elmadağ explosion, Sincan scaffolding collapse, Amasra mining disaster), it reveals how communication failures—such as delayed information, opaque messaging, and inadequate safety protocols—exacerbate physical and psychological harm to workers. Findings emphasize that transparent, timely communication aligned with crisis type (per SCCT) and workers' risk perceptions (per Health Belief Model) significantly mitigates health impacts. The study advocates for culturally sensitive, stakeholder-inclusive strategies and robust safety infrastructure. Limitations include reliance on secondary data; future research should explore digital tools and longitudinal effects of crisis communication on worker recovery.

Keywords: Crisis Communication, Occupational Health, Industrial Accidents, Safety Culture

GİRİŞ

Endüstriyel kazalar, insan sağlığı ve çevre için olumsuz etkileri olan, önemli maddi kayıplara yol açabilen olaylardır (Güven & Eren, 2024). Uluslararası veriler, her yıl yaklaşık 2 milyon iş kazası ve meslek hastalığına bağlı ölüm yaşandığını göstermektedir (Zara vd., 2023). Bu büyüklükteki kayıplar, endüstriyel kazaların etkili önleme, risk yönetimi ve kriz yönetimi süreçlerini zorunlu kılmaktadır. Gelişen teknoloji ve üretim süreçleriyle birlikte artan kaza riski dikkate alındığında, kriz anlarında hızlı ve doğru iletişim kurmak kritik bir önem taşımakta; çünkü kriz dönemlerinde ortaya çıkan korku, stres ve belirsizlik, çalışanların verimli iletişim kurmasını engellediğinden, iletişim stratejilerinin önceden planlanması gerekmektedir (Aydemir, 2005).

Endüstriyel kazalar, örgütlerin yönetiminde ele alınan özel kriz türlerindendir ve iletişim stratejileri içinde değerlendirilir. Kriz anında hem kurum içindeki paydaşlar hem de dış kamuoyu bilgilendirilmek zorundadır. Bu durum, krizin yönetiminde iletişimin olmazsa olmaz bir süreç olarak görülmesine yol açmıştır (Aydemir, 2005). Kriz dönemlerinde dedikoduların önüne geçmek ve güven inşa etmek için şeffaflık temel ilke olup, örgütlerin aldıkları tüm karar ve önlemleri çalışanlarıyla açıkça paylaşmaları gerektiği; zira kriz anlarında tüm bilgi kartlarının açık oynanmasının söylentilere karşı en etkili mücadele yöntemi olduğu araştırmalarla ortaya konmuştur (Akdağ & Taşdemir, 2013). Bu çerçevede, endüstriyel kazaların yarattığı krizlerde iletişimin etkin yönetilmesi, kazazedelerin sağlık ve güvenliğini korumada kilit rol oynayacaktır.

Son yıllarda endüstriyel kaza ve iş sağlığı konularına yönelik araştırmalarda belirgin bir artış gözlemlenmekte olup, bibliyometrik incelemeler 2019'dan itibaren bu alandaki akademik çalışmaların hızla çoğaldığını ve bu eğilimin günümüzde de devam ettiğini ortaya koymuştur (Güven & Eren, 2024). Bu artış, kazaların yol açtığı zararların giderek daha fazla dikkat çektiğine işaret etmektedir. Bu nedenle, mevcut çalışmada endüstriyel kazalarda işçi sağlığı üzerindeki etkileri azaltmak için kriz iletişiminin nasıl ele alındığı, literatür ışığında incelenmektedir. Dolayısıyla bu literatür taraması, risk yönetimi ve iletişim çalışmalarındaki bu yeni eğilimleri bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Endüstriyel kazaların işçi sağlığı üzerindeki etkisi, çağdaş ekonomilerde, özellikle inşaat, imalat ve madencilik gibi sektörlerde önemli bir endişe kay-

nağıdır. Bu literatür incelemesi, endüstriyel kazaların ardından işçi sağlığı bağlamında kurumsal kriz iletişim stratejilerini eleştirel bir bakış açısıyla incelemekte ve Türkiye’den güncel vaka çalışmalarına ağırlık vermektedir. Kazalar sadece ani fiziksel zarara yol açmakla kalmaz, aynı zamanda işçi morali, kurumsal itibar ve genel iş güvenliği üzerinde uzun vadeli etkileri de vardır, bu da etkili iletişim stratejilerini gerekli kılar.

Kurumsal kriz iletişimi, yaralı çalışanların iyileşme sürecini ve kaza sonrası organizasyonel dinamikleri önemli ölçüde etkileyebilir. Bu etki, şirketlerin itibarlarını nasıl yönettiklerini ve aynı zamanda çalışanların refahını nasıl sağladıklarını belirler. İletişimdeki yetersizlikler, kazaların olumsuz sonuçlarını daha da kötüleştirebilir (Misnan vd., 2024; Noh vd., 2023). Ayrıca, çalışma ortamı, sağlık okuryazarlığı, güvenlik bilgisi ve sağlık sonuçları arasındaki etkileşim, hem uygulamalara rehberlik edilmesi hem de politika geliştirilmesi için kapsamlı bir anlayış gerektirir (Kim vd., 2021; Lee vd., 2023).

1. Teorik Çerçeve

Kriz yönetimi ve iletişimi literatüründe kriz, örgütün veya sistemin normal işleyişini bozabilecek her türlü beklenmedik olay olarak ele alınmaktadır. Örneğin Coombs, krizi “kurumun performansını ciddi biçimde tehdit eden olay” olarak tanımlar (Doğu Öztürk, 2020). Krizler, hem kurumsal hem toplumsal düzeyde psikolojik, sosyo-politik ve teknolojik boyutları olan karmaşık süreçlerdir. Bu bağlamda risk kavramı da kriz ile ilişkilidir; kriz genellikle önceden var olan bir riskin tezahürü olarak ortaya çıkar (Tonbuloğlu Altınar & Özkan, 2024). Dolayısıyla, Coombs gibi kriz teorisyenleri, örgütlerin yaşayabilecek her tür krize karşı önceden stratejiler belirlemesi gerektiğini savunur; stratejilerde, kriz anında kurumların toplum nezdindeki itibar kaybını minimumda tutacak sorumluluk düzeyine odaklanılır (Doğu Öztürk, 2020). Kriz iletişimi, beklenmedik ve ani gelişen durumlara karşı hızla bilgi toplayıp işleyerek paylaşmayı amaçlayan bir süreç olup; her kriz evresinin (öncesi, sırası ve sonrası) farklı iletişim ihtiyaçları bulursa da, nihai hedef zararı kontrol altına almak ve en aza indirmektir (Tonbuloğlu Altınar & Özkan, 2024). Bu kapsamda kriz iletişimi, durumsal beklentiler ve iletişim bağlamına göre biçimlendirilir ve genellikle medya, kamuoyu, çalışanlar ve diğer paydaşlarla kurulan stratejik bir diyalogu içerir. Bu nedenle, çalışmanın teorik çerçevesi, kriz iletişimi ve iş sağlığı yönetimi modellerine dayanmaktadır. Bu yönüyle çalışma, krizler sırasında etkili iletişimin, çalışanlar için olumsuz sağlık so-

nuçlarını hafifletebileceğini ve iyileşmenin psikolojik ve fiziksel boyutlarını vurguladığını öne sürmektedir (Özaydin vd., 2021; Noh vd., 2022). Bu söylemle ilgili temel teoriler arasında, çalışanlar, yönetim ve halk dahil olmak üzere paydaşların krizleri nasıl algıladığını ve bunlara nasıl tepki verdiğini aydınlatan durumsal kriz iletişimi teorisi ve sağlık inanç modeli bulunmaktadır.

Durumsal kriz iletişimi teorisi, örgütsel kriz yönetiminde durumsal faktörlerin – kriz sorumluluğu algısı, kriz geçmişi ve itibar – kritik rolünü vurgular. Teoriye göre, kriz yöneticileri ilk olarak krizin hangi kümeye (kurban, kazara ya da önlenebilir) ait olduğunu belirleyerek paydaşların örgüte ne ölçüde sorumluluk atfettiğini analiz eder (Coombs, 2007). Bu değerlendirme, kriz sonrasında uygun stratejinin – inkâr, küçültme ya da yeniden inşa vb.– belirlenmesinde etkili olur. Böylece bu teori, kriz tepkisinin sadece olayın doğasına değil, aynı zamanda örgütün geçmiş performansına ve mevcut itibarına bağlı olarak şekillenmesi gerektiğini savunur (Coombs & Holladay, 2001). Bu açıdan değerlendirildiğinde, durumsal kriz iletişimi teorisi, krizlere karşı örgütsel tepkilerin şekillenmesinde durumsal faktörlerin önemini vurgulamakta ve örgütsel paydaşların tepkileri algılanan güvenilirlik ve hesap verebilirlik temelinde değerlendirmelerini önermektedir (Misnan ve ark., 2024).

Durumsal kriz iletişimi teorisi ayrıca, paydaş algısının temelinde algılanan güvenilirlik ve hesap verebilirlik kavramlarının yattığını ileri sürer (Coombs, 2015). Teoriye göre, kriz sırasında sorumluluk üstlenen, samimi bir açıklama yapan ve şeffaf bir tutum sergileyen örgütler, paydaşların güvenini yeniden tesis ederler. Öte yandan, olumsuz bir kriz geçmişi veya zayıf itibar, aynı durum için daha yüksek düzeyde güvensizlik ve tepkiyle sonuçlanabilir. Dolayısıyla, kriz iletişim stratejisi seçimi sadece olayın türüne bağlı olarak değil, paydaşların güven ve hesap verebilirlik algısını güçlendirecek şekilde yapılmalıdır (Coombs, 2007).

Sağlık inanç modeli ise, sağlık konularına ilişkin inançların, kaza sonrası güvenlik protokollerine uyum da dahil olmak üzere sağlıkla ilgili davranışları nasıl etkileyebileceğini açıklamaktadır (Özaydin vd., 2021; Kim vd., 2021). Başka bir deyişle, Sağlık İnanç Modeli'nin “algılanan duyarlılık” (perceived susceptibility) ve “algılanan ciddiyet” (perceived severity) bileşenleri, işçilerde iş kazası riskinin farkına varılmasını sağlar. Örneğin, Tessema ve Sema (2022) fabrika işçilerine yönelik yürüttükleri bir çalışmada, işçilerin kişisel koruyucu donanım kullanımının; bu iki inanç düzeyi yüksek olduğunda an-

lamlı şekilde arttığını gözlemlemiştir. Bu durum, bireylerin kaza yaşama olasılığına inandığında ve kazanın sonuçlarını ağır bulduğunda, koruyucu davranışlara daha yatkın hale geldiklerini göstermektedir. Dolayısıyla, güvenlik iletişiminin bu risk algısını güçlendirmeye yönelik olması, kriz sonrası protokollere uyumu artıracak stratejik bir yaklaşım oluşturur. Bu nedenle, bu teorik bakış açılarını entegre etmek, işyeri kazalarını çevreleyen kriz iletişimi ortamının incelikli bir şekilde anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.

Sağlık İnanç Modeli'nin kriz iletişimi bağlamındaki önemi, kaza sonrasında yapılacak iletişimin de bu algıları yönetebilme potansiyelinde yatmaktadır. Yaralı çalışanların ve diğer personelin, maruz kaldıkları risklerin sürekliliğini (algılanan duyarlılık) ve olası sağlık etkilerinin ciddiyetini (algılanan ciddiyet) doğru anlamaları, tedavi protokollerine uyumlarını, rehabilitasyon sürecine katılımlarını ve gelecekteki güvenlik talimatlarını benimsemelerini doğrudan etkileyebilir (Park vd., 2021; Özaydın vd., 2021). Kriz iletişimi, bu algıları doğru ve güven verici bilgilerle besleyerek, korkuyu körükleyen spekülasyonların önüne geçmeli ve çalışanların iyileşme sürecinde aktif rol almalarını sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. Bu nedenle, kriz sonrası sağlık ve güvenlik iletişimi, sağlık inanç modeli bileşenlerini gözetken bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

2. Kavramsal Çerçeve

Kavramsal çerçeve, kaza sonrası çalışan sağlığı ile ilgili kurumsal kriz iletişiminin etkinliğini etkileyen değişkenleri tanımlamaktadır. Bu amaçla endüstriyel kaza, kriz iletişimi, güvenlik kültürü, sağlık okuryazarlığı ve paydaş etkileşimi kavramları bu bölümde kısaca tanımlanmıştır.

Endüstriyel kaza: Endüstriyel kazalar, üretim tesislerinde beklenmedik koşullar altında meydana gelen ve kontrol dışı gelişmeler sonucu oluşan olaylardır. Bunlar, zararlı kimyasalları, patlamaları veya makinelerin arızalanmasını içerebilir; sonuçta çalışanların ölümüne, yaralanmasına ve uzun dönem sağlık sorunlarına yol açabilirler. Literatürde belirtildiği üzere endüstriyel kazalar, üretim sisteminden kaynaklanan sorunlar olup insanlara ölüm, yaralanma gibi zararlar verebilmektedir (Güven & Eren, 2024). Yani endüstriyel kazalar hem işçi sağlığı açısından hem çevresel güvenlik açısından kritik öneme sahip olaylardır.

Kriz iletişimi: Beklenmeyen ve hızla tırmanabilen olaylarda paydaşlara yönelik stratejik bilgi paylaşımı süreci kriz iletişimi olarak tanımlanmakta-

dır. Bu süreç, bilgi toplama, işleme ve dağıtmayı kapsar; kriz öncesi hazırlık, kriz anı müdahale ve kriz sonrası değerlendirme gibi evreleri içerir (Coombs, 2015). Krizi inkâr etme, sorumluluğu üstlenme ve özür dileme gibi stratejiler kriz iletişiminde sıklıkla kullanılan stratejiler olarak ön plana çıkmaktadır (Çakmak, 2023). Bu bağlamda, kurumların kriz iletişimini bir halkla ilişkiler aracı olarak kullanarak itibarlarını korumaları kritik bir stratejik yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Öte yandan, kriz iletişimi yalnızca dış paydaşlara yönelik değil, iç paydaşlara—özellikle çalışanlara—yönelik süratli ve net bilgilendirmeyi de kapsar (Hamid vd., 2024). Kriz sırasında güven duygusunun korunması, çalışanların moral ve performansı üzerinde doğrudan etkilidir; bu nedenle kriz iletişim planları, iş güvenliği prosedürleri ve acil iletişim zincirlerini içermelidir (Mohamad vd., 2023). Bu süreçte, kriz iletişiminin etkinliği, kurum itibarını korumakla kalmaz, aynı zamanda çalışanların fiziksel ve psikolojik güvenliğini de pekiştirir.

Güvenlik kültürü: Güvenlik kültürü, bir organizasyonda bireyler ve gruplar arasında paylaşılmış değerler, tutumlar, algılar, yeterlilikler ve davranış kalıplarının sonucudur; bu unsurlar, örgütün sağlık ve güvenlik yönetimine olan bağlılığını ve etkinliğini şekillendirir (Dursun, 2011). Nükleer kazalar gibi kritik olaylar sonrası literatürde güvenlik kültürü vurgusu giderek artmış, bu kültürün krize hazırlık ve kriz anı performansına doğrudan etkisi kabul edilmiştir. Literatürde birçok çalışmada, güvenlik kültürü değerlerinin (Zohar, 1980; Cox & Cheyne, 2000; Dursun, 2012; Demirbilek, 2005) çalışan davranışları ve kazaların önlenmesindeki rolü detaylı biçimde açıklanmıştır. Ayrıca Ortega ve arkadaşlarının (2025) yayınladığı gibi yeni çalışmalar, liderlik, politika, kaynak ve süreç gibi kaynakların güvenlik kültürü inşasındaki işlevlerine dikkat çekerek kültürün çok katmanlı dinamik yapısını ortaya koymaktadır.

Güvenlik kültürü, kriz iletişimi ile doğrudan bağlantılıdır: etkin iletişim, kriz öncesi, anı ve sonrası süreçlere entegre edilmelidir. Çalışanlarla üst yönetim arasında açık ve güvene dayalı bilgi akışı sağlanmadıkça kriz anında moral ve performans düşebilir; bu da fiziksel kazalar ve örgütsel güven kayıplarını tetikler (Güden, 2019). Çünkü güvenlik kültürü güvenlik iletişimine aracılık ederek insan-kaynaklı kazaları azaltmaktadır (Shuen & Abdul Wahab, 2016). Dolayısıyla işyeri bağlamında güvenlik kültürü, yalnızca teknik önlemlerden ibaret değildir; aynı zamanda kriz iletişimi stratejileriyle birleştğinde, kurumun hem fiziksel hem psikolojik güvenliğini artırır. Bu

bağlamda, kriz iletişim planları içinde güvenlik kültürünün yer alması; acil iletişim zincirlerinin, eğitimlerin ve liderlik göstergelerinin bütüncül şekilde düzenlenmesi, krize hazırlığı ve etkin müdahaleyi destekleyerek organizasyonel dayanıklılığı güçlendirir (Kütükcü vd., 2022).

Güçlü bir güvenlik kültürünün kriz iletişimine en önemli katkılarından biri, önceden belirlenmiş iletişim protokollerine ve liderlik figürlerine duyulan güvenidir. Bu güven, kriz anında paniği azaltır, talimatlara uyumu artırır ve çalışanların kendilerini güvende hissetmelerini sağlar (Kütükcü vd., 2022; Ortega vd., 2025). Ayrıca, güvenlik kültürünün özünde yer alan “hatalardan öğrenme” prensibi, kriz sonrasında yapılacak dürüst değerlendirmeler ve alınan derslerin tüm organizasyonla paylaşılması için gerekli zemini hazırlar. Bu şeffaflık, gelecekteki krizlere hazırlık açısından hayati öneme sahiptir ve güvenlik kültürünün sürekliliğini sağlar. Güvenlik kültürü, kriz iletişiminin sadece yapısını değil, aynı zamanda bu yapının nasıl işleyeceğini de (güven, şeffaflık, sorumluluk) şekillendirir.

Sağlık okuryazarlığı: Bireylerin sağlık bilgilerine erişme, anlama, değerlendirme ve bu bilgileri günlük sağlık kararlarında etkili şekilde kullanma yeteneği sağlık okuryazarlığı olarak tanımlanmaktadır (Temür & Aksoy, 2022). Dünya Sağlık Örgütü’ne göre de sağlık okuryazarlığı, bireyin sağlığını koruma ve sürdürme amacıyla bilgiye dayalı karar verme kapasitesini ifade eder. Bu yetkinlik, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği (İSG) eğitimi, talimatlar ve acil durum prosedürleri gibi bilgi kaynaklarını etkin kullanmalarını sağlar. Dolayısıyla işyeri sağlık okuryazarlığı; “iş yerinde sağlık ve güvenlik konusunda uygun kararlar almak için gereken temel bilgi ve hizmetleri anlama kapasiteleri” olarak tanımlanmaktadır (İlhan & Karahan, 2019). İşçilerin sağlık bilgilerini anlama kapasitesi doğrudan iş güvenliği süreçlerine etki eder. Dasgupta & Dickey (2021), sağlık okuryazarlığı yüksek olan bireylerin iş yerindeki güvenlik iklimini olumlu etkilediğini ve stresli ya da yorgun anlarda güvenli davranışlarını sürdürdüğünü bulmuştur. İşyeri sağlığı literatüründe ayrıca, yüksek sağlık okuryazarlığına sahip çalışanların iş kazalarına daha az maruz kaldığı ve riskli durumları anlama ve raporlama yetkinliğinin arttığı vurgulanmaktadır (Kabalcı, 2023; Özaydin vd., 2021; Güner & Ekmekci, 2019). Ayrıca, sağlık okuryazarlığı seviyesinin işçilerin iş yeteneği, iş güvenliği uygulamalarına bağlılık ve genel çalışma performansı ile pozitif ilişkili olduğu ve sağlık okuryazarlığının güçlü öz denetim, proaktif sağlık davranışı ve iletişim becerileriyle ilişkili olduğu ve bu becerilerin iş güvenliği kullanımını

artırdığı ortaya konmuştur (Gernert vd., 2022). Türkiye’de tekstil çalışanlarıyla yapılan bir araştırmada ise, düşük sağlık okuryazarlığı düzeyinin İSG talimatlarını anlamada zorlukla ilişkili olduğunu ve bu durumun doğrudan iş kazası riskini artırdığını göstermiştir (Aydemir Acar vd., 2001). Bu bulgular, sağlık okuryazarlığının iş yerindeki güvenlik kültürü ve kriz iletişimi bağlamında kritik bir bileşen olduğunu göstermektedir.

Kriz anında, özellikle endüstriyel kaza gibi karmaşık ve tehlikeli durumlarda, verilen acil talimatların (kaçış yolları, ilk yardım prosedürleri, kontaminasyon önlemleri vb.) hızlı ve doğru bir şekilde anlaşılması ve uygulanması hayati önem taşır. Yüksek sağlık okuryazarlığı düzeyine sahip çalışanlar, bu kritik bilgileri işlemede, riskleri değerlendirmede ve uygun davranışı göstermede daha yetkindir (Kabalıcı, 2023; Dasgupta & Dickey, 2021). Bu nedenle, kriz iletişimi planlarının ve mesajlarının, organizasyondaki çeşitli sağlık okuryazarlığı seviyeleri dikkate alınarak, açık, basit, görsel destekli ve tekrarlı şekilde tasarlanması gereklidir. Düşük sağlık okuryazarlığı, kriz anında yanlış anlamalara ve gecikmiş tepkilere yol açarak durumu daha da kötüleştirebilir.

Paydaş etkileşimi: Paydaş etkileşimi (stakeholder engagement), bir süreçte etkilenen veya etki eden tüm grupların - örneğin çalışan temsilcileri, sağlık profesyonelleri, yöneticiler ve denetleyiciler - yapısal biçimde tanınması, bu grupların görüşlerinin alınması ve karar mekanizmalarına katılımlarının sağlanmasıdır (Pellegrini & Lovati, 2025). Bu yaklaşım, sadece bilginin tek yönlü aktarımı yerine çift yönlü bir iletişim altyapısı kurar; paydaşlar, kendi ihtiyaç ve önceliklerini ifade ederek sürece sahip çıkar. Dolayısıyla paydaş etkileşimi, katılımcı yönetim ilkeleriyle örtüşmekte ve iş yerinde karşılıklı güveni yükseltmektedir (Jeffery, 2009).

Çalışma yaşamında işçi güvenliği, sadece teknik önlemlerle sağlanamaz; aynı zamanda farklı paydaşların ortak sorumluluk ve bilgi paylaşımıyla mümkün olur. Lamba ve arkadaşları (2019), inceledikleri inşaat projelerinde paydaşların (yüklenici, saha çalışanı, denetçi) etkin rol almasının, iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi uygulamalarının başarısını doğrudan artırdığını göstermiştir. Ayrıca, sağlık alanında yürütülen çalışmalar, paydaş etkileşiminin güveni ve diyalogu teşvik ederek güvenlik kültürünü pekiştirdiğini ortaya koymuştur (Pellegrini & Lovati, 2025). Çalışan temsilcileri ve sağlık profesyonelleri dahil olmak üzere çeşitli paydaşların sürece dahil edilmesi, güveni artırıp iletişim sürecini güçlendirebilir. Bu yaklaşım, özellikle risk iletişimi

mi bağlamında kritik öneme sahiptir. “İletişim iklimi” ve “iletişim doyumu” gibi faktörlerin iş güvenliği bağlılığını nasıl etkilediğini inceleyen çalışmalar; paydaşların aktif katılımının belirsizliği azaltarak güven ortamı yarattığını ve böylece işçi davranışlarında olumlu değişimlere yol açtığını göstermiştir (Zara vd., 2023). Buna ek olarak, paydaş görüşleri toplanarak geliştirilen iş güvenliği programlarının benimsenme oranı ve etkinliği, geleneksel yaklaşımlara kıyasla anlamlı oranda yüksektir (Ren vd., 2020).

3. Endüstriyel Kazalarda Kriz İletişimi ve İşçi Sağlığı

Endüstriyel kazalarda kriz iletişimi, kazazedelerin ve diğer çalışanların sağlığının korunmasına doğrudan katkı sağlayabilir. Kriz sırasında gizlenen veya geciken bilgiler, çalışanlar arasında panik ve spekülasyon yaratabilir. Literatürde, kriz zamanında söylentilerle mücadelede en etkili yöntemin şeffaf ve sürekli bilgi akışı olduğu vurgulanmakta ve bu doğrultuda kriz anlarında hızlı ve açık iletişimin önemi sıkça dile getirilmektedir (Akdağ & Taşdemir, 2013). Benzer biçimde Aydemir (2001) de kriz sırasında ortaya çıkan korku ve belirsizliğin iletişimi olumsuz etkilediğini; bu nedenle herkesin güvenilebileceği, önceden planlanmış iletişim kanallarının hayati olduğunu vurgulamıştır. Bu önermeler, endüstriyel kazalarda işçi sağlığı açısından bilgilendirme pratiklerinin gerekliliğini göstermektedir.

Son zamanlarda yapılan çalışmalar, endüstriyel kazalar sırasında kurumsal kriz iletişimi ile işçi sağlığı arasındaki etkileşimin çeşitli yönlerini ortaya koymaktadır. Örneğin, kriz sırasında güçlü iletişim stratejilerinin paydaşların algılarını olumlu yönde etkilediği ve güveni artırdığı tespit edilmiştir (Misnan vd., 2024). Ayrıca, etkili sağlık iletişimi, işçilerin kaza sonrası güvenlik protokollerine uyumunu önemli ölçüde artırarak gelecekteki kaza olasılığını azaltmaktadır (Kim, 2021; Park vd., 2021). Diğer taraftan birçok çalışma, endüstriyel kazalarla ilişkili riskleri öngörmek ve azaltmak için kapsamlı sağlık iletişimi çerçevelerinin entegre edilmesinin önemini vurgulamaktadır (Liu vd., 2020; Hwang vd., 2023). Etkili sağlık iletişimi uygulanması, kuruluşların sadece acil krizleri daha verimli bir şekilde ele almasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda işyeri güvenliğini de artırır (Kim vd., 2021; Kim K. W., 2021). Öte yandan, işyeri güvenliği bağlamında yapılan çalışmalar ise iletişim eksikliğinin kazalara yol açtığını işaret etmektedir. Örneğin, güncel bir incelemede işyeri kazalarının büyük çoğunluğunun insan hatası ve iletişim kusurlarıyla ilişkilendirildiği, bu nedenle etkili iletişimin kaza riskini azaltmak için

kilit unsur olduğu vurgulanmıştır (Zara vd., 2023). Aynı çalışmada, güvenlik eğitimi ve sürekli iletişimle örgütsel güvenlik kültürünün desteklenmesi gerektiği öne çıkarılmıştır. Dolayısıyla kriz iletişimi, yalnızca kaza anında bilgi vermekten öte; işçilerin riskler konusunda eğitilmesini ve bilinçlendirilmesini de kapsamalıdır. Kriz iletişiminin bu geniş perspektifi, işçi sağlığının korunmasında proaktif bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir.

Ayrıca, kazadan sonra çalışanların duygusal refahı çok önemlidir; kanıtlar, etkili kriz iletişiminin yaralı çalışanların kaygılarını hafifletebileceğini ve psikolojik iyileşmelerini destekleyebileceğini göstermektedir (Park vd., 2021). Araştırmalar, kaza sonrasında travma yaşayan çalışanların psikolojik destek ihtiyaçlarının zamanında karşılanmamasının, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), depresyon ve anksiyete gibi uzun süreli ruh sağlığı sorunlarına yol açabileceğini göstermektedir (Benedek vd., 2007). Etkili kriz iletişimi, bu riski azaltmak için sadece olay hakkında bilgi vermekle kalmaz, aynı zamanda psikolojik ilk yardımın önemini vurgular, mevcut destek kaynaklarını (psikolog, psikiyatri servisleri, kriz hatları) erişilebilir şekilde duyurur ve psikolojik destek talep etmenin normalleştirilmesine yardımcı olur. Liderlerin ve yöneticilerin, kendi duygusal tepkilerini uygun şekilde modellemeleri ve destek taleplerini teşvik etmeleri, çalışanların duygusal iyileşme sürecini önemli ölçüde kolaylaştırır. Bu nedenle stres yönetimine odaklanan eğitim programları, işçilerin dayanıklılığının artmasıyla bağlantılıdır ve genel güvenlik kültürünü daha da güçlendirmektedir (Akboğa Kale, 2020).

Son olarak, Türkiye gibi ülkelerde işyeri güvenliği ile ilgili kültürel nüanslar göz önüne alındığında, kriz iletişim stratejilerine yerel değerleri ve topluluk katılımını dahil etmek zorunludur. Kültürel açıdan duyarlı bir yaklaşım, güvenlik eğitim programlarının ve sağlık iletişimi girişimlerinin etkinliğini artırarak, çalışanlar arasında güvenlik protokollerine daha fazla uyum sağlanmasını sağlar (Abukhashabah, 2019; Yadav vd., 2024). Politika çerçevelerindeki son gelişmeler, bu kültürel hususları yansıtmaya başlamış ve daha kapsayıcı güvenlik ve sağlık yönetimi uygulamalarına doğru bir geçiş olduğunu göstermektedir (Aziz vd., 2019; Małysa & Gajdzik, 2021).

3.1. Türkiye'den Örnek Vaka Çalışmaları

Türkiye, son yıllarda inşaat ve imalat başta olmak üzere hızlı sanayileşme süreçleri yaşamış; bu durum, sektörel bazda krizleri ve kazaları da beraberinde getirmiştir. Örneğin, resmi SGK verilerine dayanan bir çalışmada 2013-2020

yılları arasında tüm sektörlerde meydana gelen iş kazalarının %58,5'inin imalat sektöründe, %19,4'ünün ise inşaat sektöründe gerçekleştiği gösterilmiştir (Işık & Işıksan, 2024). Diğer yandan, Yılmaz ve Alp (2016) Türkiye'de yıllık ortalama 80 000 iş kazası ve 1 500'e yakın işçi ölümünün iş güvenliği kültürü eksikliği, kayıt dışı istihdam ve mevzuatın yetersiz uygulanması gibi sistemik sorunlardan kaynaklandığını vurgulamışlardır (Yılmaz & Alp, 2016).

İnşaat sektöründe ise yüksek kaza oranları, yetersiz güvenlik kültürü ve mevzuata uyum eksikliğinin somut göstergesidir. Hacibektaşoğlu (2018), 2004–2016 SGK verilerini analiz ederek, inşaat sektörünün Türkiye genelindeki iş kazalarının %11,2'sini ve ölümlü kazaların %31,4'ünü oluşturduğunu ortaya koymuştur; yüksekten düşme, en sık görülen ölümcül kaza türüdür. Benzer şekilde, Yıldız ve Yılmaz (2017) beş şehirdeki şantiyelerde yaptıkları anket çalışmasında, çalışanların güvenlik kültürü düzeyinin düşük olduğunu ve bu durumun iş kazası performansını etkilediğini saptamışlardır.

İmalat sektöründe de benzer sorunlar mevcuttur. İmalatta meydana gelen kazaların çoğunluğunun “iki nesne arasında sıkışma” türü olduğu ve bu kazaların iş yeri büyüklüğü, çalışan yaşı ve deneyimi ile yakından ilişkili olduğu gösterilmiştir (Altunkaynak, 2018). Ayrıca 2016 tarihli başka bir çalışmada, Türkiye'deki iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının sıkça değişmesi ve denetimlerin yetersiz kalması nedeniyle, firmaların çoğunda iş sağlığı ve güvenliği düzenlemelerine tam uyumun sağlanamadığı; bu eksikliğin sektörel kaza ve hastalık oranlarını artırdığı belirtilmiştir (Yılmaz & Alp, 2016).

Çalışmada literatürden elde edilen bulgulara destek olması adına Işık & Işıksan, (2024) tarafından yapılan çalışmada endüstriyel kazaların en çok yaşandığı üç sektör olan imalat ve inşaat sektörü ile madencilik sektöründen son 3 yılda yaşanmış kazalar incelenmiştir. Kazaların belirlenmesinde basın yansımaları, sosyal medya paylaşımları ve krize dönüşme durumları açısından en büyük projelerin seçilmesine özen gösterilmiştir.

Örnek vaka 1 - imalat sektöründe kaza (MKE Elmadağ Roket Fabrikası patlaması): 10 Haziran 2023 sabahı Ankara'nın Elmadağ ilçesindeki Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu (MKE) Roket ve Patlayıcı Fabrikası'nda kimyasal tepkime sonucu büyük bir patlama meydana geldi. Patlamada, fabrikada dinamit atölyesinde çalışan 5 işçi yaşamını yitirdi (Geyik & Ören, 20203). Kaza sonrasında iş yeri güvenliği ve sağlık iletişimi eksiklikleri tartışma konusu oldu. Türk Tabipleri Birliği (2023) açıklamasında MKE tesislerinde yıllardır benzer kazalar yaşandığı, yeni işe alınan işçilere yeterli pratik eğitim veril-

mediği, teknik altyapı ve denetimlerin güncellenmediği vurgulandı. Özellikle patlamadan bir süre önce iş güvenliği birimi personeli azaltılmış, patlamadan ancak iki gün sonra bu birim yeniden oluşturulmuştur. Bu ihmaller, işçilere yönelik erken uyarı ve koruyucu uygulamalar eksikliği olarak görülmüştür.

Bu vaka, güvenlik kültürünün tamamen yok olduğunu göstermektedir. Teknik altyapı eksikliği, denetimsizlik, eğitim yetersizliği ve hatta iş güvenliği biriminin kaldırılması, kazayı neredeyse kaçınılmaz kılmıştır. SCCT perspektifinden bakıldığında, krizin önlenabilir (preventable) kategoride olduğu açıktır. Ancak kriz sonrasında sorumluluğu üstlenen, şeffaf ve yeniden inşa edici bir iletişim stratejisi benimsendiğine dair güçlü kanıtlar bulunmamaktadır. İşçilere yönelik erken uyarı ve koruyucu uygulama eksikliği, sağlık inanç modeli'ndeki "algılanan duyarlılık" ve "algılanan ciddiyet" in düşük olduğunu, dolayısıyla koruyucu davranışların (güvenlik prosedürlerini talep etme, riskli alanlardan kaçınma) gelişmediğini düşündürmektedir. Paydaş etkileşimi (özellikle çalışan temsilcileri) mekanizmalarının işlememesi de kritik bir iletişim zaafiyetidir.

Örnek vaka 2 - inşaat sektöründe kaza (Ankara Sincan iskele çökmesi): 2 Eylül 2024'te Ankara'nın Sincan ilçesinde on altı katlı inşaatın dış cephe boyama iskelesi çöktü. Sağlık görevlilerinin olay yerindeki müdahalesine rağmen üç işçi olay yerinde veya kaldırıldıkları hastanede yaşamını yitirdi (Milliyet, 2024). Bu olayda da iş güvenliği eksikliği ve iletişim sorunları ön plana çıktı. Yapılan soruşturmada, kazanın meydana geldiği şantiyede 2 iş güvenliği uzmanı, 1 firma yetkilisi ve 1 şantiye şefi olmak üzere toplam 4 şüpheli gözaltına alındı. Ayrıca kazazedelerin akrabaları, düzenlenen cenaze töreninde yaptıkları açıklamada "inşaatlarda iş güvenlik uzmanları tarafından denetim yapılmadığını, riskli alanlarda her gün tüm ekipmanın kontrol edilmesi gerektiğini" vurguladılar. Özellikle işçilere düşmeyi önleyecek emniyet kemerlerinin kullanılmadığına dikkat çekerek, uygun koruyucu donanım ve günlük güvenlik toplantılarının sürekli hale getirilmesi gerektiğini belirttiler (Habertürk, 2024). Bu olay, iş yeri içi sağlık iletişiminin – yani günlük güvenlik brifingleri ve ekipman kontrollerinin – yetersizliğinin sonucunu ortaya koymuştur. Olay sırasında veya sonrasında büyük bir medya kriz yönetimi yapılmamış, haberler genellikle acil bilgi akışı ve soruşturma detayları ile sınırlı kalmıştır. Yerel ve ulusal basın, inşaat işçilerinin yaşam koşullarını ve denetim eksikliğini gündeme getirerek, taşeron sistemindeki zafiyetlere işaret etmiştir.

Bu olay, günlük operasyonel düzeydeki iletişim ve güvenlik kültürü eksikliklerinin ölümcül sonuçlarını net bir şekilde sergilemektedir. Yetersiz denetim, uygun koruyucu ekipmanın sağlanmaması ve günlük güvenlik toplantılarının yapılmaması, temel güvenlik prosedürlerinin bile ihmal edildiğini göstermektedir. SCCT açısından, yine önlenabilir bir krizdir. Kriz sonrası iletişim, genellikle hukuki süreçler ve sorumluların tespitiyle sınırlı kalmış, kurumsal özür ve yeniden inşa stratejileri yetersiz kalmıştır. Çalışan yakınlarının yaptığı açıklamalar, işçilerin “algılanan duyarlılık”larının yüksek olduğunu (risklerin farkında olduklarını) ancak “algılanan engeller”in (yönetim tarafından ekipman sağlanmaması, toplantı yapılmaması) güvenli davranışı engellediğini ortaya koymaktadır.

Örnek vaka 3 - Madencilik sektöründe kaza (Bartın Amasra Kömür Ocağı Patlaması): 2022 yılı Ekim ayında Bartın’ın Amasra ilçesindeki Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) Amasra Müessese Müdürlüğü kömür ocağında şiddetli bir grizu patlaması meydana gelmiştir. Patlama sırasında yaklaşık 110 madenci yeraltında çalışmaktaydı; 42 işçi yaşamını yitirmiş, 27 işçi de yaralanmıştır (Ayvaz & Bostancı, 2023). Bu, Türkiye’nin en ölümcül iş kazalarından biri olarak kayıtlara geçmiştir. Ülke çapında üzüntü ve öfke oluşurken, olayın şokuyla acil kurtarma sona erdikten sonra geniş çaplı soruşturma başlatılmıştır. Amasra faciasında iş güvenliği ve iletişim yetersizlikleri öne çıkmıştır. TBMM araştırma komisyonunun raporuna göre, kazadan hemen önce yapılan delme çalışmalarının mevzuata uygun denetlenmediği; metan gazı seviyeleri yeterince kontrol edilmediği saptanmıştır. Patlamada yeraltı gaz izleme ve alarm sistemlerindeki aksaklıklar dikkat çekmiştir: Gaz izleme odasında yalnızca bir personel bulunması ve otomatik alarm sisteminin devrede olmaması, yeraltı iletişimini zayıflatarak işçileri uyaracak mekanizmaların çalışmamasına yol açmıştır. Ayrıca, komisyona göre saha eğitimleri ve tatbikatlar teorik kalmış, işçilere güvenli çalışma pratiği kazandırılmamıştır (Karalar & Öztürk, 2023). Sonuç olarak, ihmaller zinciri işçilerin hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Diğer taraftan bu olayın ardından özellikle hükümet kanadının kriz yönetimi de sınanmıştır. Madenci sendikaları ve bazı sivil toplum aktörleri ise kazayı “katliam” olarak nitelendirip, önleyici önlemlerin yetersizliği nedeniyle hükümeti eleştirmiştir (Birgün, 2022). Olayın ardından Meclis’te bir araştırma komisyonu kuruldu ve ölen madencilerin ailelerine de destek amaçlı kriz iletişimi yürütülmüştür.

Bu olay, kriz öncesi, anı ve sonrasında yaşanan çok katmanlı iletişim ve güvenlik kültürü eksikliğinin bir örneğidir. SCCT açısından bakıldığında, krizin önlenebilir kategoride olduğu çok açıktır. Gaz izleme/alarm sistemlerindeki aksaklıklar ve eğitimlerin yetersizliği, teknik ve insani risk yönetiminin tamamen işlemediğini gösterir. Kriz anındaki iletişim çöküşü (izleme odasının yetersizliği, alarm sisteminin çalışmaması, yeraltı iletişiminin zayıflığı) doğrudan can kaybına yol açmıştır. Kriz sonrası kurumsal (hükümet) iletişim ise, SCCT'nin temel ilkeleriyle tamamen çelişmiştir. "Kader" vurgusu, sorumluluğu üstlenmek ve özür dilemek yerine, krizi "inkâr" veya "küçültme" stratejisine yakındır ve bu durum kurumsal itibarı onarmak bir yana, toplumsal öfkeyi ve güvensizliği daha da artırmıştır (Coombs, 2007; Coombs & Holladay, 2001). Ailelerle iletişim çabaları ise, bu büyük iletişim hatasını telafi edememiştir. Sağlık inanç modeli açısından, işçilerin "algılanan duyarlılık"ları yüksek olmasına rağmen "algılanan engeller" (yönetimin güvenlik önlemlerini uygulamaması, eğitimsizlik) ve "algılanan ciddiyet"in görece normalleştirilmiş olması ("Her zaman olur" kültürü) koruyucu davranışları etkisiz kılmıştır. Güvenlik kültürü sekteye uğramış, paydaş etkileşimi (özellikle sendikaların etkin denetim talepleri) yeterince dikkate alınmamıştır.

Sonuç ve Öneriler

Bu literatür ve vaka incelemesi, endüstriyel kazalar sonrasında etkili kurumsal kriz iletişiminin, salt itibar yönetiminin ötesinde, işçi sağlığının fiziksel ve psikolojik boyutlarını doğrudan korumadaki hayati rolünü ortaya koymaktadır. Çalışmanın temel bulgularını şu şekilde özetlemek mümkündür:

- Kriz anında bilginin gizlenmesi veya geciktirilmesi, panik, spekülasyon ve güven kaybına yol açarak durumu karmaşılaştırır ve müdahaleyi geciktirir (Akdağ & Taşdemir, 2013; Aydemir, 2005). Türkiye'den örnek vakalar (özellikle Amasra), teknik iletişim altyapısındaki (alarm, izleme) ve iletişimdeki (acil talimatlar, koordinasyon) aksaklıkların ölümcül sonuçlar doğurabileceğini acı bir şekilde göstermiştir.
- Durumsal kriz iletişimi teorisi, krizin türü (kurban, kazara, önlenbilir) ve örgütün geçmiş itibarı dikkate alınarak sorumluluk düzeyine uygun iletişim stratejisi (inkâr, özür, yeniden inşa) seçilmesinin önemi vurgular (Coombs, 2007). Sağlık inanç modeli ise, çalışanların risk

algılarının (duyarlılık, ciddiyet) kriz öncesi eğitimlerde ve kriz sonrası talimatlarda dikkate alınması gerektiğini, aksi takdirde koruyucu davranışların ve tedavi uyumunun düşük kalacağını ortaya koyar (Özaydın vd., 2021; Park vd., 2021).

- Güçlü bir güvenlik kültürü, sadece kazaları önlemede değil, kriz anında etkili iletişim ve müdahale için de zemin hazırlar (Dursun, 2011; Ortega vd., 2025). Elmadağ, Sincan ve Amasra vakalarının hepsinde, güvenlik kültürünün yokluğu veya zayıflığı (eğitim eksikliği, denetimsizlik, risklerin normalleştirilmesi, önlem maliyetlerinden kaçınma), kazaların temel nedeni olarak öne çıkmaktadır. Güvenlik kültürü, kriz iletişiminin güvenilirliğinin de temelidir.
- Çalışanların sağlık ve güvenlik bilgilerini anlama, değerlendirme ve uygulama kapasitesi, kriz anında verilen hayati talimatların yerine getirilmesi için elzemdir (Kabalcı, 2023; Dasgupta & Dickey, 2021). Düşük sağlık okuryazarlığı, kriz iletişiminin etkinliğini ciddi şekilde kısıtlayan bir engeldir.
- Çalışanlar, sendikalar, denetçiler ve toplumla açık, iki yönlü ve yapıcı diyalog, kriz öncesi risklerin tespitinde, kriz anında koordinasyonda ve kriz sonrası iyileşme ve reform süreçlerinde güveni artırır ve çözümleri güçlendirir (Pellegrini & Lovati, 2025; Lamba vd., 2019). Vakalarda görülen denetim ve katılım eksiklikleri, bu etkileşimin olmamasının sonuçlarını yansıtmaktadır.
- Kriz iletişimi, fiziksel güvenliğin yanı sıra, kazanın yarattığı psikolojik travmanın ele alınmasını da kapsamalıdır. Psikolojik ilk yardım bilgisi, destek kaynaklarının duyurulması ve destek talebinin normalleştirilmesi, TSSB gibi uzun vadeli sorunları önlemede hayati öneme sahiptir (Benedek vd., 2007; Park vd., 2021).
- Türkiye örnekleri, kayıt dışı çalışma, taşeron sistemindeki denetim zafiyetleri, “kaderci” yaklaşımlar ve mevzuat uygulamalarındaki tutarsızlıklar gibi yerel dinamiklerin kriz yönetimini nasıl derinden etkilediğini göstermektedir (Yılmaz & Alp, 2016; Abukhashabah, 2019). Kriz iletişimi stratejileri bu bağlama duyarlı olmalıdır.

Bu çalışma, endüstriyel kazalarda kriz iletişimi ile işçi sağlığı arasındaki karmaşık ilişkiyi teorik (Durumsal Kriz İletişimi Teorisi, Sağlık İnanç Modeli) ve kavramsal (Güvenlik Kültürü, Sağlık Okuryazarlığı, Paydaş Etkileşimi) bir

çerçevede ele alarak ve Türkiye’den güncel vaka örnekleriyle destekleyerek bütüncül bir bakış sunmayı amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, etkili kriz iletişiminin sadece kurumsal itibarı korumanın değil, insan hayatını ve sağlığını korumanın da ayrılmaz bir parçası olduğunu güçlü bir şekilde desteklemektedir.

Ancak, çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Vaka analizleri büyük ölçüde medya raporları, resmi açıklamalar ve sınırlı sayıda akademik çalışmaya dayanmaktadır. Kazaların iç dinamiklerine, karar alma süreçlerine ve çalışanların bireysel deneyimlerine dair daha derinlemesine nitel araştırmalara (mülakatlar, odak grupları) ihtiyaç vardır. Ayrıca, kültürel faktörlerin kriz iletişimi üzerindeki etkisini ölçmeye yönelik nicel çalışmaların sayısı Türkiye bağlamında halen sınırlıdır. Bu anlamda gelecekteki araştırmalar şu yönlerle odaklanabilir:

- **Kriz iletişiminin etkisinin ölçülmesi:** Belirli kriz iletişimi stratejilerinin (özür, tazminat, reform taahhüdü) çalışanların fiziksel ve psikolojik iyileşme sürecine, güvenlerinin yeniden kazanılmasına ve gelecekteki güvenlik uyumlarına somut etkisini ölçen çalışmalar yapılmalıdır.
- **Dijital iletişim araçları:** Kriz anlarında çalışanlara hızlı ve güvenilir bilgi iletmek için mobil uygulamalar, anlık bildirim sistemleri, iç sosyal ağlar gibi dijital araçların etkinliğinin ve kısıtlarının incelenmesi gerekmektedir.
- **Kültürel özgüllüklerin derinlemesine analizi:** Türkiye’deki endüstriyel ilişkiler sistemi, hiyerarşik yapılar, güç mesafesi ve yerel değerlerin kriz algısını, iletişim beklentilerini ve kabul edilebilir stratejileri nasıl şekillendirdiğine dair etnografik ve karşılaştırmalı çalışmalar yapılmalıdır.
- **Paydaş katılım modelleri:** Kriz öncesi risk değerlendirmesinden kriz sonrası reform süreçlerine kadar, çalışan temsilcilerinin, sendikaların ve diğer paydaşların anlamlı katılımını sağlayan ve işleyen somut modeller geliştirilmeli ve etkinlikleri değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak, endüstriyel kazaların insani ve ekonomik maliyeti kabul edilemez düzeydedir. Bu kazalar sonrasında yürütülecek kriz iletişimi, sorumluluğu üstlenen, şeffaf, çalışan sağlığını merkeze alan ve güven inşa edici bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Teorik çerçevelerden elde edilen bilgiler, güçlü bir güvenlik kültürü temelinde, sağlık okuryazarlığı düzeyi gözetilerek tasarlanmış, paydaşlarla etkileşimi içeren ve kültürel bağlama duyarlı kriz iletişimi stratejileri, sadece bir sonraki krize hazırlanmak için değil, mevcut krizin

yaralarını sarmak ve insan hayatını korumak için de vazgeçilmezdir. Bu çalışma, bu karmaşık alanda akademik ve uygulamacılar için bir başlangıç noktası ve tartışma platformu sunmayı ummaktadır.

Kaynakça

- Aydemir Acar, G., Baltacı, K., Meydan Acımiş, N., & Orhan, O. (2001). Bir tekstil fabrikasının çalışanlarında sağlık okuryazarlığı düzeyi ve ilişkili etmenler. *Karaelmas İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*, 5(3), 209-217. <https://doi.org/10.33720/kisgd.981710>.
- Coombs, W. (2007). Organization reputations during a crisis: The development and application of situational crisis communication theory. *Corporate Reputation Review*, 10(3), 163-176. <https://doi.org/10.1057/palgrave.crr.1550049>.
- Coombs, W. (2015). *Ongoing crisis communication: Planning, managing, and responding (4th ed.)*. SAGE.
- Coombs, W., & Holladay, S. (1996). Communication and attributions in a crisis: An experimental study in crisis communication. *Journal of Public Relations Research*, 8(4), 279-295. https://doi.org/10.1207/s1532754xjpr0804_04.
- Cox, S., & Cheyne, A. (2000). Assessing safety culture in offshore environments. *Safety Science*, 34(1), 111-129. [https://doi.org/10.1016/S0925-7535\(00\)00009-6](https://doi.org/10.1016/S0925-7535(00)00009-6).
- Çakmak, V. (2023). Kriz iletişim stratejileri ve sosyal medya kullanımına yönelik sistematik bir değerlendirme. *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*, 8(2), 179-194. <https://doi.org/10.56202/mbsjcs.1368807>.
- Dasgupta, P., & Dickey, A. M. (2021). Health literacy as a predictor of worker perceptions of safety in the workplace. *Professional Safety*, 66(8), 30-34.
- Demirbilek, T. (2005). *İş Güvenliği Kültürü*. İzmir: Legal Yayınevi.
- Dursun, S. (2011). *Güvenlik kültürünün güvenlik performansına etkisine yönelik bir uygulama*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Dursun, S. (2012). *İş Güvenliği Kültürü – Kavram, Modeller, Uygulama*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Güden, O. (2019). Küresel kuruluşların kriz yönetimi ve iletişimi süreçlerine yönelik bir değerlendirme: Facebook & Cambridge Analytica veri skandalının retoriksel arena kuramı bağlamında incelenmesi. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*(31), 209-231. <https://doi.org/10.16878/gsuilet.656553>.
- Güner, M., & Ekmekci, P. (2019). Health literacy level of casting factory workers and its relationship with occupational health and safety training. *Workplace Health & Safety*, 67(9), 452-460. <https://doi.org/10.1177/2165079919843306>.

- Gernert, M., Stassen, G., & Schaller, A. (2022). Association between health literacy and work ability in employees. *Frontiers in Public Health*, 10, 804390. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.804390>.
- Hacıbektaşoğlu, S. E. (2018). İnşaat sektöründe yaşanan iş kazalarının analizi ve bu kazalara neden olan etkenlerin incelenmesi. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 159–177. <https://doi.org/https://doi.org/10.30692/sisad.452112>.
- Hamid, A. S., Mohamed, B., & Ismail, A. (2024). Internal crisis communication: exploring antecedents and consequences from a managerial viewpoint. *Frontiers in Communication*, 9, 1444114. <https://doi.org/10.3389/fcomm.2024.1444114>.
- Işık, V., & Işıkhani, S. Y. (2024). A trend analysis of occupational accidents during 2013–2020 based on various characteristics in Turkey. *WORK: A Journal of Prevention, Assessment & Rehabilitation*, 81(1), 2086–2096. <https://doi.org/10.1177/10519815241300297>.
- İlhan, M. N., & Karahan, E. A. (2019). İşyerinde sağlık okuryazarlığı. S. Özkan içinde, *Sağlık Okuryazarlığı* (s. 46–49). Türkiye Klinikleri.
- Jeffery, N. (2009). *Stakeholder engagement: A road map to meaningful engagement*. Cranfield University School of Management.
- Kütükcü, A., Özbilgiç, H. İ., Ertürk, A., & Sarıyar Berberoğlu, B. (2022). *Kriz İletişim Planı Hazırlama Rehberi*. Ankara: T.C. Ticaret Bakanlığı İç Denetim Birimi Başkanlığı.
- Kabalcı, K. (2023). Sağlık okuryazarlık düzeylerine göre COVID-19 enfeksiyonuna ilişkin verilen eğitimin işçilerin bilgi düzeyleri ve davranışlarına etkisi. *Karaelmas İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*, 7(2), 83–94. <https://doi.org/10.33720/kisgd.1240660>.
- Kim, H. K., Kim, K. M., Kim, J. H., & Rhee, H. S. (2021). The effect of changes in employment on health of work-related injured workers: A longitudinal perspectives. *Healthcare (Basel)*, 9(4), 470. <https://doi.org/10.3390/healthcare9040470>.
- Lamba, A., Latief, Y., & Rosmariani, A. (2019). Stakeholder analysis occupational safety and health (OSH) management system. *Journal of Physics, Conference Series* 1360, 012024. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1360/1/012024>.
- Lee, T., Woo, K., Kim, P., & Jung, H. (2023). Design and implementation of industrial accident detection model based on YOLOv4. *13(18)*, 10163. <https://doi.org/10.3390/app131810163>.
- Misnan, M. S., Mustapa, M., Ramly, Z., & Mohamad, S. R. (2024). Best practice of reporting accident and safety culture in construction site. *Planning Malaysia*, 22(3), 90–103. <https://doi.org/10.21837/pm.v22i32.1495>.
- Mohamad, B., Adamu, A. A., & Akanmu, M. D. (2023). Internal crisis communication (ICC) framework in high risk industry: A qualitative study from key informants' perspectives. *Cogent Business & Management*, 10(3), 2281699. <https://doi.org/10.1080/23311975.2023.2281699>.

- Noh, J., S. L., & Cho, H. C. (2023). The impact of corporate culture on industrial accidents in high-risk industries: A cross-sectional survey. *Industrial Health*, 61(2), 102-111. <https://doi.org/10.2486/indhealth.2021-0252>.
- Ortega, N., Paes, D., Feng, Z., Sutrisna, M., & Yiu, T. W. (2025). Investigating the factors that define and influence safety culture: perspectives from expert professionals. *Architecture, Structures and Construction*, 5(13), <https://doi.org/10.1007/s44150-025-00130-w>.
- Özaydin, F., Demirci, H., & Karayurek, Y. (2021). Relationship between occupational accidents of industrial workers and health literacy and workplace safety climate. *European Health Literacy Journal*, 1, 47-57. <https://doi.org/10.29228/ehlj.51105>.
- Pellegrini, G., & Lovati, C. (2025). Stakeholders' engagement for improved health outcomes: A research brief to design a tool for better communication and participation. *Frontier in Public Health*, 13, 1536753. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2025.1536753>.
- Ren, X., Spina, G., Faber, B., & Geraedts, A. (2020). Engaging Stakeholders to Design an Intelligent Decision Support Tool in the Occupational Health Context. *Extended Abstracts of the 2020 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI EA '20)* (s. 1-8. <https://doi.org/10.1145/3334480.3383061>). New York: Association for Computing Machinery.
- Shuen, Y. S., & Abdul Wahab, S. R. (2016). The mediating effect of safety culture on safety communication and human factor accident at the workplace. *Asian Social Science*, 12(12), 127-142. <https://doi.org/10.5539/ass.v12n12p127>.
- Temür, B. N., & Aksoy, N. (2022). Hastalık yönetiminde dijital sağlık okuryazarlığı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 15(3), 413-417. <https://doi.org/10.46483/deuhfed.1009986>.
- Yıldız, S., & Yılmaz, M. (2017). Türk inşaat sektöründe çalışanların güvenlik kültürü düzeyinin ve güvenlik performansı ile ilişkisinin incelenmesi. *Politeknik Dergisi*, 20(1), 137-149.
- Yılmaz, F., & Alp, S. (2016). Underlying factors of occupational accidents: The case of Turkey. *Open Journal of Safety Science and Technology*, 6(1), 64455. <https://doi.org/10.4236/ojsst.2016.61001>.
- Zara, J., Nordin, S. M., & Isha, A. S. (2023). Influence of communication determinants on safety commitment in a high-risk workplace: a systematic literature review of four communication dimensions. *Frontier in Public Health*, 11, 1225995. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1225995>.
- Zohar, D. (1980). Safety climate in industrial organisations: Theoretical and applied implications. *Journal of Applied Psychology*, 65(1), 96-102. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.65.1.96>.